

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN  
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

**NGUYỄN THỊ THU TRANG**

**CHUYỂN BIẾN VỀ KINH TẾ - XÃ HỘI HUYỆN  
SƠN DƯƠNG (TỈNH TUYÊN QUANG) TRONG  
THỜI KỲ ĐỔI MỚI (1986 - 2010)**

**LUẬN VĂN THẠC SĨ LỊCH SỬ**

Thái Nguyên- Năm 2012

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN  
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

**NGUYỄN THỊ THU TRANG**

**CHUYỂN BIẾN VỀ KINH TẾ - XÃ HỘI HUYỆN  
SƠN DƯƠNG (TỈNH TUYÊN QUANG) TRONG  
THỜI KỲ ĐỔI MỚI (1986 - 2010)**

**Chuyên ngành: Lịch sử Việt Nam**

**Mã số: 602254**

**LUẬN VĂN THẠC SĨ LỊCH SỬ**

**Người hướng dẫn khoa học:**

- 1. GS.TS Nguyễn Ngọc Cơ**
- 2. PGS.TS Đỗ Hồng Thái**

**Thái Nguyên, Năm 2012**

## LỜI CAM ĐOAN

*Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi, các số liệu, kết quả nghiên cứu trong Luận văn là trung thực và chưa có ai công bố trong một công trình nào khác.*

## MỤC LỤC

	Trang
Trang phụ bì	
Lời cam đoan	
Mục lục.....	i
Danh mục các chữ viết tắt.....	iii
Danh mục các bảng.....	iv
<b>MỞ ĐẦU .....</b>	<b>1</b>
1. LÝ DO CHỌN ĐỀ TÀI .....	1
3. ĐỐI TƯỢNG, PHẠM VI NGHIÊN CỨU, NHIỆM VỤ ĐỀ TÀI .....	3
3.1. Đối tượng nghiên cứu .....	3
3.2. Phạm vi nghiên cứu.....	3
3.3. Nhiệm vụ của đề tài.....	3
4. NGUỒN TƯ LIỆU VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU.....	3
4.1. Nguồn tư liệu.....	3
4.2. Phương pháp nghiên cứu.....	4
5. ĐÓNG GÓP CỦA LUẬN VĂN .....	4
6. KẾT CẤU CỦA LUẬN VĂN.....	4
<b>Chương 1. TÌNH HÌNH KINH TẾ - XÃ HỘI HUYỆN SƠN</b>	
<b>DƯƠNG TRƯỚC NĂM 1986 .....</b>	<b>5</b>
1.1. Khái quát huyện Sơn Dương.....	5
1.1.1. Điều kiện tự nhiên – Quá trình hình thành .....	5
1.1.2. Đặc điểm kinh tế - xã hội .....	11
1.2. Tình hình kinh tế - xã hội huyện Sơn Dương trước năm 1986.....	16
1.2.1. Tình hình kinh tế .....	16
1.2.2. Tình hình xã hội .....	21

<b>Chương 2. CHUYỂN BIẾN KINH TẾ HUYỆN SƠN DƯƠNG</b>	
<b>(1986 – 2010) .....</b>	<b>24</b>
2.1. Huyện Sơn Dương trong thời kỳ đổi mới đất nước .....	24
2.1.1. Bối cảnh lịch sử mới .....	24
2.1.2. Đường lối đổi mới của Đảng và sự vận dụng của Đảng bộ huyện Sơn Dương.....	25
2.2. Chuyển biến về kinh tế.....	28
2.2.1. Kinh tế nông nghiệp – lâm nghiệp.....	28
2.2.2. Kinh tế công nghiệp – tiểu thủ công nghiệp .....	50
2.2.3. Kinh tế Thương mại - dịch vụ, du lịch.....	60
2.2.4. Xây dựng cơ bản .....	69
<b>Chương 3. CHUYỂN BIẾN XÃ HỘI HUYỆN SƠN DƯƠNG</b>	
<b>(1986 – 2010) .....</b>	<b>74</b>
3.1. Lao động – Việc làm .....	74
3.2. Thu nhập – Đời sống.....	77
3.3. Văn hóa – Giáo dục.....	79
3.3.1. Văn hóa .....	79
3.3.2. Giáo dục .....	85
3.4. Y tế – Môi trường.....	92
3.4.1. Về y tế .....	92
3.4.2. Về môi trường .....	96
3.5. An ninh – Quốc phòng .....	99
3.5.1. Về an ninh chính trị, trật tự an toàn xã hội .....	100
3.5.2. Về quốc phòng .....	101
<b>KẾT LUẬN.....</b>	<b>104</b>
<b>TÀI LIỆU THAM KHẢO .....</b>	<b>108</b>

**BẢNG CÁC CHỮ VIẾT TẮT**

<b>Chữ viết tắt</b>	<b>Đọc là</b>
BCH	Ban chấp hành
CNH – HĐH	Công nghiệp hóa – Hiện đại hóa
CNXH	Chủ nghĩa xã hội
Nxb	Nhà xuất bản
THCS	Trung học cơ sở
THPT	Trung học phổ thông
TNHH	Trách nhiệm hữu hạn
TW	Trung ương
UBND	Ủy ban nhân dân

## Danh mục các bảng

	<b>Trang</b>
1.1. Bảng dân số và lao động huyện Sơn Dương (2001 - 2005) .....	14
2.1. Bảng các chỉ tiêu tổng hợp chủ yếu huyện Sơn Dương (1995 - 2000) .....	27
2.2. Bảng sản lượng, diện tích, năng suất lúa (1996 – 2000) .....	36
2.3. Bảng số lượng đàn gia súc huyện Sơn Dương (1996 - 2000) .....	38
2.4. Bảng sản lượng các sản phẩm chăn nuôi năm 2000 .....	38
2.5. Bảng cơ cấu ngành trong sản xuất nông nghiệp (2001 - 2010) .....	46
2.6. Bảng giá trị sản xuất công nghiệp huyện Sơn Dương (2001 – 2010) .....	54
2.7. Biểu đồ cơ cấu giá trị các ngành kinh tế (2000 - 2010).....	55
2.8. Bảng cơ cấu công nghiệp phân theo ngành năm 2005 .....	56
2.9. Bảng tổng mức giá trị bán lẻ hàng hóa .....	64
3.1. Bảng cơ cấu lao động theo ngành huyện Sơn Dương (2005 - 2010) .....	75
3.2. Bảng hệ thống trường học phổ thông huyện Sơn Dương (1993 – 1999) .....	86
3.3. Biểu đồ biến động số lượng học sinh các bậc học huyện Sơn Dương (2000 - 2008).....	88
3.4. Bảng cán bộ ngành y, dược huyện Sơn Dương (1991 – 2005).....	93
3.5. Bảng tổng số lượt người khám chữa bệnh ở các cơ sở y tế huyện Sơn Dương (2001 - 2010) .....	94

## MỞ ĐẦU

### 1. LÝ DO CHỌN ĐỀ TÀI

Sau đại thắng mùa xuân năm 1975, đất nước ta bước vào một kỷ nguyên độc lập, thống nhất, đi lên CNXH. Trong những năm đầu xây dựng CNXH trên phạm vi cả nước, bên cạnh những thành tựu đạt được chúng ta cũng gặp không ít những khó khăn, yếu kém, sai lầm dẫn đến tình trạng khủng hoảng kinh tế xã hội. Trong bối cảnh đó, Đại hội đại biểu quốc lần thứ VI (tháng 12/1986) diễn ra như một mốc son lịch sử, đánh dấu sự chuyển hướng có ý nghĩa quyết định đối với sự hình thành mô hình kinh tế mới. Đặc trưng cơ bản của mô hình kinh tế mà Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VI đề ra là phát triển kinh tế hàng hoá nhiều thành phần, chuyển nền kinh tế quan liêu bao cấp sang kinh tế thị trường theo định hướng XHCN có sự quản lý và điều tiết của Nhà nước. Đường lối đổi mới này tiếp tục được khẳng định và hoàn thiện tại Đại hội toàn quốc lần thứ VII (6/1991), lần IX (4/2001).

Trải qua hơn 20 năm từ khi đường lối đổi mới được triển khai với các kế hoạch dài hạn nối tiếp nhau đã tạo ra những bước chuyển biến căn bản làm thay đổi bộ mặt kinh tế - xã hội của đất nước. Đến năm 1996, Việt Nam đã thoát ra khỏi khủng hoảng - đó là thành tựu vượt bậc của đất nước sau hơn 10 năm thực hiện đổi mới. Thành tựu đó đã tạo ra động lực mạnh mẽ để toàn Đảng, toàn dân tin tưởng vào sự đúng đắn của đường lối đổi mới và tiếp tục bước vào thời kỳ phát triển mới thực hiện mục tiêu CNH - HĐH đất nước, thực hiện dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ văn minh.

Sự nghiệp đổi mới hơn 2 thập kỷ đã thực sự tạo ra những chuyển biến mạnh mẽ trong đời sống kinh tế - xã hội cả nước. Trong sự vận động chung ấy, huyện Sơn Dương (tỉnh Tuyên Quang) đã có sự biến đổi đáng kể về kinh tế - xã hội. Trong lịch sử, Sơn Dương là nơi đã từng diễn ra nhiều sự kiện lịch sử trọng



đại của cách mạng Việt Nam gắn liền với cuộc đấu tranh giải phóng dân tộc trong những năm giữa thế kỷ XX: là trung tâm căn cứ địa cách mạng, Thủ đô Khu giải phóng trong những ngày tiền khởi nghĩa và là một bộ phận nằm trong An toàn khu TW; nơi ở và làm việc của Bác Hồ, Bác Tôn và các cơ quan TW của Đảng, Chính phủ trong thời kỳ kháng chiến chống thực dân Pháp. Sơn Dương nằm ở phía Nam huyện Tuyên Quang với một vị trí chiến lược quan trọng: phía Bắc giáp huyện Yên Sơn; phía Tây nam giáp ba huyện Đoan Hùng, Phong Châu (Phú Thọ), Lập Thạch (Vĩnh Phúc); phía Đông giáp hai huyện Đại Từ, Định Hoá (Thái Nguyên). Với một vị trí chiến lược quan trọng và điều kiện tự nhiên đa dạng, Sơn Dương có nhiều lợi thế cho phát triển một nền kinh tế đa dạng với nền tảng là nông – lâm – công nghiệp khai thác và vật liệu xây dựng, chế biến nông lâm sản - dịch vụ, du lịch. Phát huy những điều kiện thuận lợi đó, qua gần 20 năm thực hiện đường lối đổi mới dưới sự lãnh đạo của Đảng bộ tỉnh, Đảng bộ huyện, nhân dân các dân tộc huyện Sơn Dương đã phát huy truyền thống cách mạng kiên cường, năng động sáng tạo vượt qua mọi khó khăn thử thách thực hiện thành công đường lối đổi mới của Đảng, tạo ra sự chuyển biến quan trọng về kinh tế xã hội. Tuy nhiên bên cạnh những thành tựu đạt được cũng còn nhiều tồn tại, hạn chế. Do đó, việc nghiên cứu tìm hiểu sự chuyển biến về kinh tế - xã hội của huyện trong thời kỳ đổi mới (1986 - 2010) không chỉ có ý nghĩa về mặt khoa học mà còn có ý nghĩa về mặt thực tiễn.

Nghiên cứu về sự chuyển biến kinh tế - xã hội của huyện Sơn Dương còn nhằm góp phần bổ sung và cung cấp thêm tư liệu cho việc nghiên cứu, biên soạn lịch sử địa phương, cũng như phục vụ công tác tuyên truyền giáo dục truyền thống lịch sử cho thế hệ trẻ.

Xuất phát từ những lí do trên, tôi chọn vấn đề ***“Chuyển biến về kinh tế - xã hội huyện Sơn Dương(tỉnh Tuyên Quang) trong thời kỳ đổi mới (1986 - 2010)”*** làm đề tài luận văn thạc sĩ.

### **3. ĐỐI TƯỢNG, PHẠM VI NGHIÊN CỨU, NHIỆM VỤ ĐỀ TÀI**

#### ***3.1. Đối tượng nghiên cứu***

Đối tượng nghiên cứu của Luận văn là những chuyển biến về kinh tế và xã hội ở huyện Sơn Dương trong thời kỳ đổi mới từ 1986 – 2010

#### ***3.2. Phạm vi nghiên cứu***

- Về không gian:

Luận văn giới hạn huyện Sơn Dương thuộc tỉnh Tuyên Quang. Địa giới hành chính huyện gồm: 32 xã và 1 thị trấn (thị trấn Sơn Dương)

- Về thời gian:

Luận văn nghiên cứu từ 1986 đến năm 2010. Tuy nhiên, để làm sáng tỏ sự chuyển biến kinh tế của huyện, luận văn còn đề cập khái quát tình hình kinh tế - xã hội của huyện trước 1986.

#### ***3.3. Nhiệm vụ của đề tài***

*Thứ nhất*, Luận văn đề cập khái quát huyện Sơn Dương về điều kiện tự nhiên, đặc điểm và tình hình kinh tế - xã hội trước năm 1986

*Thứ hai*, Luận văn nghiên cứu hệ thống, toàn diện những chuyển biến về kinh tế - xã hội của huyện từ 1986 đến 2010. Qua đó, rút ra đặc điểm, mặt mạnh và những hạn chế của huyện Sơn Dương trong phát triển kinh tế - xã hội từ năm 1986 đến năm 2010

### **4. NGUỒN TƯ LIỆU VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU**

#### ***4.1. Nguồn tư liệu***

Trong quá trình thực hiện đề tài này, chúng tôi sử dụng:

- Các văn kiện, nghị quyết, chỉ thị của Đảng và Nhà nước, của các cấp bộ Đảng; Các báo cáo tổng kết hằng năm của các cơ quan Đảng, chính quyền về kinh tế - xã hội của huyện Sơn Dương từ năm 1986 đến năm 2010.

- Các Niên giám thống kê của tỉnh Tuyên Quang, huyện Sơn Dương từ năm 1986 đến 2010. Các số liệu thống kê của các Trung tâm lưu trữ và Cục Thống kê Tuyên Quang